

TIIVISTELMÄ LAUSUNNOSTA

Opintotoiminnan Keskusliitto ry:n (Opintokeskus Sivis) lausunto vapaasta sivistystyöstä annetun lain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja puoluelain muuttamisesta sekä luonnoksesta vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta (VN/22054/2023)

Opintotoiminnan Keskusliitto ry pitää esityksessä myönteisenä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista vapaan sivistystyön osaamismerkeillä ja mahdollisuutta tallentaa ne kansalliseen opinto- ja tutkintorekisteriin kuitenkin ottaen huomioon, ettei laki rajoita osaamismerkkien vakiintunutta käyttötapaa. Myönteistä on myös opintokeskusten vakiintuneeseen toimintamalliin liittyvän koulutus- ja opintokerhotuen määrittely lain tasolla. Emme pidä perusteltuna lain muutosesitystä osallistujien matka-, majoitus- ja ruokailukulujen poistamisesta opintokeskusten hyväksyttävistä käyttökustannuksista.

Vapaan sivistystyön osaamismerkit

Osaamismerkki-termillä on suhteellisen vakiintunut merkityssisältö vapaan sivistystyön alalla. Esityksen mukaisesti rinnalle nousee uusi OPH:n määrittelemä tietovaraintoon vietävä vapaan sivistystyön osaamismerkki, jossa merkin sisältö ja osaamistavoitteet ovat viranomaisen määrittelemiä ja merkkien säilytyspaikka on valtakunnallinen opinto- ja tutkintorekisteri. Osaamismerkkejä ei mainita missään muussa laissa, joten asia on merkityksellinen. On tärkeää, ettei laissa rajata osaamismerkkien käyttöä. Lain muotoilussa onkin tärkeä säilyttää tarkkuus siinä, että säädökset koskevat juuri niitä vapaan sivistystyön osaamismerkkejä, joille OPH määrää sisällön ja osaamistavoitteet. Vaihtoehtoinen malli voisi olla käyttää viranomaisen määräämään sisältöön perustuvasta osaamismerkistä osaamismerkintä -termiä, joka kuvaisi sen virallista asemaa. Lain soveltamisessa on tärkeä myös luoda käytännöt, miten olemassa olevia tai uusia osaamismerkkejä on mahdollista saada osaksi lainmukaisia vapaan sivistystyön osaamismerkkejä. Muun muassa opintokeskuksilla ja kansalaisjärjestöillä on käytössään merkkisarjoja eri osaamisen alueista, myös erityisesti työelämässä hyödynnettävistä taidoista.

Opintokeskukset

Opintokeskuksen lain mukainen tehtävä on järjestää koulutusta yhteistyössä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa. On hyvä, että lakiesityksessä määritellään jo nykykäytännössä vakiintunut toimintatapa koulutustuen maksamisesta järjestöille koulutuksen järjestämisen välittömiin kustannuksiin opintokeskuksen kanssa yhteistyössä järjestettävästä koulutuksesta. Esityksen perusteluissa täsmennetään vastuiden jakautumista ja erilaisia mahdollisia toimintamalleja yhteistyössä järjestettävän koulutuksen osalta hyvin, mikä selkeyttää yhteisiä käytäntöjä. Toiminnan ja talouden tarkastamisen laajentaminen järjestöihin on tarpeellista rajata opintokeskusyhteistyössä järjestettävään toimintaan.

Emme pidä perusteltuna ja emmekä kannata muutosesitystä opintokeskuksen opiskelijoiden matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten rajaamisesta pois hyväksyttävistä käyttökustannuksista. Opintokeskus toimii valtakunnallisena oppilaitoksena hajautetulla toimintamallilla. Opintokeskuksella ei ole omia kiinteitä koulutustiloja, eikä myöskään niihin liittyviä kustannuksia, mistä syystä kulut ovat perusteltuja. Muutos vaikuttaisi suoraan koulutustoiminnan toteutumiseen. Se heikentäisi merkittävästi opintokeskuksen toimintamahdollisuuksia, alueellista yhdenvertaisuutta ja koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia. Esityksen perustelut ovat tältä osin vaillinaiset ja vaikuttavuusarviointi puuttuu. Jos muutosesityksen tavoitteena on käyttökustannusten hillitseminen, pistemäisen toimenpiteen sijaan, olisi parempi arvioida kokonaisuutta ja vertailuksi vaihtoehtoisia malleja. Merkittävä muutos edellyttäisi perusteellisempaa vaikutusten ja vaihtoehtojen arviointia yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Marita Salo,

toiminnanjohtaja, rehtori, Opintotoiminnan Keskusliitto ry, Opintokeskus Sivis